

Doktori (Ph.D.) értekezés tézisei

“It’s my gem in my life”:

A MULTIPLE CASE STUDY OF JAPANESE STUDENTS’
STUDY ABROAD EXPERIENCES IN HUNGARY

Japán tanulók külföldi részképzéssel kapcsolatos tapasztalatai
Magyarországon: egy összetett esettanulmány

Tanabe Julia

Témavezető: Dr. Dombi Judit, PhD.

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

Nyelvtudományi Doktori Iskola

Angol Alkalmazott Nyelvészeti Program

2018

Az értekezés témája és kutatási céljai

A globalizáció és a növekvő mobilitás eredményeképpen a világ egyre inkább összekapcsolódik kulturálisan, társadalmilag és gazdaságilag. A mai társadalomban a technikai újítások gyorsabb információáramláshoz és egyre növekvő interkulturális kapcsolatok létrejöttéhez vezettek világszerte, ami az interkulturális kommunikációt elengedhetetlenné teszi. Ennek okán sok egyetem kezdeményezi és hirdeti a külföldi részképzést. A mai nyitott világban nagyon gyorsan nő azon egyetemi diákok száma, akik átlépik a határt tanulmányi célokból, és számuk folyamatosan növekszik. Ebből kifolyólag a külföldi tanulmányokkal, részképzésekkel foglalkozó kutatási terület különös figyelmet kapott, és kutatási eredményei újabb előnyökre mutattak rá (Coleman, 2015). Régebbi kutatások a külföldi részképzés előnyeit csupán a nyelvi készségek fejlesztésében látták, de mára a külföldi részképzés nyújtotta lehetőségek határtalanok. Coleman (2015) szerint azok, akik tanulni mennek külföldre, krediteket szerezhetnek, nemzetközi közösségi hálót építhetnek ki, tanulhatnak más országok kultúrájáról, gazdaságáról, társadalmáról a nyelvi készségek fejlesztése mellett. Más reális célok a határokon átívelő barátságok kialakítását jelentik, valamint hangsúlyos szerepet kap megtanulni megfelelően beilleszkedni más társadalmakba (Fantini, 2019). A külföldi részképzés további célja versenyképes tudás és helyzetelőny megszerzése a munkaerő-piacon a globalizált világban (Coleman, 2015).

A külföldön folytatott tanulmányokkal foglalkozó kutatások célja, hogy rávilágítsanak azokra a tapasztalatokra és változásokra, amin az egyén keresztül megy külföldi tanulmányai során. Számos tanulmány osztozik abban az álláspontban, hogy a külföldi részképzés egy fontos jelenség, ami segíti a tanulókat abban, hogy újra konstruálják az identitásukat, felébressze bennük az interkulturális tudatosságot és hozzájárul a nyelvi fejlődéshez is. Ezek mind jobb munkaerőpiaci lehetőségekhez vezetnek. Először a külföldi részképzéssel kapcsolatos kutatások a nyelvi előnyökre összpontosultak, kvantitatív módszertannal, míg a későbbi tanulmányok már egy sokkal komplexebb megközelítést alkalmaztak, kvalitatív módszertannal, külön kitérve más jellegű előnyökre is. Ezen kérdéskörök magukban foglalják az identitás, beilleszkedés, és a

közösségi hálózatépítés személyes és online formáját is. A gyors technikai újítások változást okoztak az emberek nyelvtanulási, szocializációs szokásaiban és külföldön folytatott tanulmányaik megélésében. Ezen változások miatt, a kutatás új irányba toldott el, ahol a virtuális részvétel, virtuális interkulturális kapcsolatok, online közösségi hálózatépítés és lingua franca interakciók játszanak domináns szerepet.

Érdekes módon csupán néhány projekt foglalkozott ázsiai tanulókkal a külföldön folytatott tanulmányok kontextusában (Siegal, 1995; Yashima, Zenuk-Nishide, & Shimizu, 2004), annak ellenére, hogy az ázsiai országok küldik a legtöbb diákot külföldre (Varghese, 2008, p. 20). Ennek az információnak megerősítésére szolgál, hogy Sood (2012) közleménye alapján a legnagyobb számú külföldre utazó tanulók kínaiak. Kína mellett Japánt is említeni kell, mint jelentős küldő országot. Glantz (2014) állítása szerint a Magyarországra érkező japán tanulók száma fokozatosan növekszik. Viszont a közlemény arról is beszámolt, hogy az ázsiaiaknak, mint például a japánoknak az angol nyelvű orvosi egyetemi előadások és szemináriumok hatalmas kihívást jelentettek, és ez sok tanuló lemorzsolódásához vezetett. Ezek a tények arra világítanak rá, hogy a japán tanulók magyarországi tanulmányaival kapcsolatos kutatások nagyon relevánsak.

A szakirodalom alapos áttekintése után nem találtam olyan kutatást, ami kizárólagosan a japán tanulók Magyarországon folytatott tanulmányaival foglalkozna. Ezt a hiányt szerettem volna pótolni a disszertációmban bemutatott esettanulmányokkal, melyek két japán diák külföldön folytatott tanulmányai alatt végbement személyes, interkulturális, nyelvi és szociális fejlődését, és személyes tapasztalatait kíséri figyelemmel magyarországi kontextusban. A tanulmány különösen kitér arra, hogy ezen tanulók milyen módon tettek szert új tudásra, interkulturális kommunikatív kompetenciára és további előnyökre a külföldi részképzés által. Taguchi és Collentine (2018) négy kutatási javaslatot tett, amit a jövőbeli külföldi részképzéssel kapcsolatos kutatásoknak szem előtt kellene tartani; ezen disszertáció ezeknek a megvalósítását mutatja be.

A kutatás ismertetése és a disszertáció felépítése

A disszertáció négy fejezetből áll (lásd 1. sz. táblázat). Az első két fejezet a szakirodalmat tárgyalja, amit a kutatási módszertan követ és az utolsó fejezet az empirikus tanulmányokkal foglalkozik. A dolgozat első fejezete bemutatja a tanulói mobilitással kapcsolatos terminológiát, kulcsfogalmakat és külföldi programokat korábbi tanulmányok áttekintésén keresztül. A fejezet az angol nyelv mint lingua franca megvitatásával és ennek Erasmus közösségekben való használatával folytatódik. Ezt követően a külföldi tanulmányok célkitűzéseinek feltárása kap hangsúlyt, és a fejezet Japán oktatáspolitikai álláspontjának bemutatásával zárul a külföldi részképzéssel kapcsolatban.

A második fejezet a külföldi tanulmányok kutatási trendjeit taglalja tematikus sorrendben. Először a nyelvi előnyök kerültek kifejtésre mind lingvisztikai, mind kommunikatív megközelítésből. A külföldi részképzésnek további jól ismert hatásai az interkulturális előnyök. Az erre vonatkozó részben az interkulturális kommunikatív kompetencia fogalmáról esik szó. Ezt követően a fejezet az attitűdök és a hitvallás (belief) potenciális változásait mutatja be a külföldi részképzés eredményeképpen. Ezután, a folyamatorientált megközelítés felé haladva az akkulturáció és az adaptáció kérdéseit vizsgálja. Folytatásképpen a dolgozat kitér arra, hogy a külföldi tanulmányokat folytató hallgatók meglátásai idővel változhatnak a saját és az új kontextusokat illetően, ezért az identitás posztstrukturalista fogalmának dinamikus megközelítésére van szükség a személyes fejlődés kapcsán. A fejezet a közösségi hálózatépítés személyes és online formájának bemutatásával és empirikus kutatások példáin keresztül történő ismertetésével zárul.

A harmadik fejezet betekintést nyújt a kutatás kontextusába, általános információt ad a résztvevőkről és ismerteti a kutatásmódszertant. Jelen tanulmány a kvalitatív módszertant követi, több esetre fókuszál és mélységeiben vizsgálja a jelenséget. Sokféle adatgyűjtő eszköz került alkalmazásra, hogy a külföldi részképzés különböző aspektusait világítsa meg interjúkkal, nyelvi tesztekkel, kérdőívekkel és online kvalitatív adatokkal. A fejezet kitér az adatok elemzésének módjára is.

Bevezetés

- Témaválasztás indoklása
- Kutatási célok
- A disszertáció felépítése

1. fejezet: A külföldi részképzés elméleti háttere: egy általános áttekintés

- A külföldi részképzés terminológiája
- Külföldi részképzés programjai
- A tanulói mobilitás története
- Erasmus kultúra és az angol nyelv mint lingua franca kapcsolata

2. fejezet: A külföldi részképzés hatásai

- Nyelvi előnyök
- Interkulturális előnyök
- Felfogások és attitűd szerepe a külföldi részképzésben
- Az adaptáció kulturális szintjei
- Identitás fejlődés és közösségi hálózatépítés

3. fejezet: Háttér a kutatásokhoz

- A kutatás kontextusa
- Kutatási kérdések
- Résztevők ismertetése
- A kutatómódszertan bemutatása
- Adatgyűjtő eszközök ismertetése és az adatgyűjtés eljárása
- Adatelemzés

4. fejezet: Japán hallgatók külföldi részképzésével kapcsolatos tapasztalatok

Magyarországon: egy összetett esettanulmány

- Arisa esete
- Az eredmények tárgyalása
- Hinano esete
- Az eredmények tárgyalása

Konklúzió, a kutatás korlátai és további kutatási irányok

A negyedik fejezet a két empirikus esettanulmány eredményeit mutatja be. Az összetett esettanulmány két japán egyetemi hallgató külföldi részképzését követi nyomon és kimutatott számos komplex tényezőt, ami felelős a nyelvi, szociális, személyes és interkulturális fejlődésért. A fejezet két részre van osztva, melyek az eseteket külön tárgyalják, mélységeiben elemezve a külföldi részképzés egyénre gyakorolt hatásainak háttérben kölcsönható tényezőit.

Az eredmények szisztematikus sorrendben következnek, a kutatási kérdések alapján, a résztvevők felfogásaival (belief) és elvárásaival kezdve. Ez a rész bemutatja, hogy milyen fontos szerepet játszanak a korai elvárások a külföldi részképzés befogadó célországának kiválasztásánál, valamint abban, hogy interkulturálisan kompetens egyénné váljon a folyamat által. Ezt követi a beilleszkedés kulturális szintjeinek elemzése a résztvevők külföldi tapasztalatai alapján. A külföldi tanulmányokat folytató hallgatók különböző egyénnel szocializálódhatnak különböző szinteken, attól függően, hogy milyen mértékben illeszkedtek be az új közegbe az adott pillanatban. A közösségi hálózatépítés szekciója felfedi a résztvevők szocializációs stratégiáit, személyes és Facebook interakcióik jellegét, gyakoriságát és mindezt a külföldi részképzés szintjei szerint. A különböző nyelvi és kulturális háttérrel rendelkező egyénnel való szocializáció és interakció személyes fejlődéshez vezethet, ami a következő rész témáját képezi. Ez a rész rávilágít arra, hogy a dinamikus identitás konstrukció fontos szerepet játszik a sztereotípiák lebontásában, vagy megerősítésében, valamint arra is kitér, hogy a mások által feltételezett identitásformák potenciálisan fejleszthetik a résztvevők nyelvi készségeit. Következésképpen, az eredmények feltárják a résztvevők interkulturális kommunikatív kompetenciával kapcsolatos önriportját, és az ösvényt, amin keresztül interkulturális beszélővé válhatnak. Folytatásképpen, a résztvevők angol és magyar nyelvi előnyei kerültek bemutatásra. A fejezet azzal zárul, hogy mindez hogyan kapcsolódik a munkahelyen elérhető sikerekhez. A disszertáció végső része a kutatás korlátait és jövőre néző vonatkozásait tárgyalja a kutatási eredmények kapcsán. A 2. sz. táblázat részletesen bemutatja a két tanulmány kutatási kérdéseit és a felhasznált adatgyűjtő eszközöket.

2. sz. táblázat: Kutatási kérdések

Kutatási kérdések	Adatgyűjtő eszközök
<ul style="list-style-type: none"> Milyen jellegű elvárásai voltak a japán tanulóknak a külföldi részképzéssel kapcsolatban mielőtt Magyarországra utaztak és hogyan változtak ezek a felfogások a külföldi részképzés alatt? 	<ul style="list-style-type: none"> Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal Facebook bejegyzések
<ul style="list-style-type: none"> Milyen jellegűek voltak a japán hallgatók tapasztalatai a kultúrsokkal és adaptációval kapcsolatban, valamint milyen szocializációs szokások voltak rájuk jellemzőek Magyarországon? Hogyan befolyásolták ezen szocializációs szokások az identitás konstrukcióját? 	<ul style="list-style-type: none"> Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal Facebook bejegyzések Facebook interakció adatlap
<ul style="list-style-type: none"> Milyen nyelvi előnyökre tettek szert a résztvevők magyar és angol nyelvből? 	<ul style="list-style-type: none"> Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal Facebook bejegyzések Facebook interakció adatlap
<ul style="list-style-type: none"> Hogyan járultak hozzá a professzionális karrierhez a külföldi részképzés alatt szerzett nyelvi előnyök? 	<ul style="list-style-type: none"> Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal Facebook bejegyzések
<ul style="list-style-type: none"> A külföldi részképzés hogyan tette lehetővé új identitások közös konstrukcióját? 	<ul style="list-style-type: none"> Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal Facebook bejegyzések

<ul style="list-style-type: none"> • Hogyan jellemezhető a japán tanulók interkulturális kommunikatív kompetenciája saját önértékelésünk alapján? 	<ul style="list-style-type: none"> • ICC kérdőív • Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal • Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal • Facebook bejegyzések
<ul style="list-style-type: none"> • Hogyan járult hozzá a külföldi részképzés a tanulók interkulturális kommunikatív kompetenciájához? 	<ul style="list-style-type: none"> • Félig strukturált interjúk a japán hallgatókkal • Follow-up interjúk retrospektív felidézés módszerével a japán hallgatókkal • Facebook bejegyzések

A kutatás eredményei

Az összetett esettanulmány két japán hallgató külföldi részképzésének hatásait és előnyeit vizsgálja magyarországi kontextusban. Az első esettanulmány Arisa esetén keresztül mutatja be a külföldi részképzés előnyeit. Az ő esetében a kutatás eredményei azt mutatták, hogy az előzetes felfogások és elvárások, a közösségi hálózatépítés, a szélesebb körű tudás, a kihívásokról való kritikus gondolkodásmód és azokon való túllendülés játszottak meghatározó szerepet a külföldi részképzés kimenetelét illetően. A külföldi részképzés alatt az angol nyelvi nehézségek nem gátolták abban, hogy kommunikáljon más nemzetközi hallgatókkal, az angol mint lingua franca használatának köszönhetően. Továbbá, ez arra is ösztönözte, hogy japán társai helyett nemzetközi szobatársra váltson, ezzel is növelve angol nyelvű interakcióinak számát.

A Facebook interakció adatlap segítségével gyűjtött adatokból tisztán kirajzolódott, hogy Arisa online interakciói többnyire japán nyelven folytak japánokkal a külföldi részképzés mindhárom szakaszában. Viszont a külföldi részképzés második és végső szakaszaiban már sokkal változatosabbak az online interakciói, mert habár a japán nyelvű interakciók még mindig dominánsak, külföldi hallgatók felé is nyitott angol nyelven. Arisa online interakcióinak tendenciája eltért Coleman (2015) közösségi hálózatépítés koncentrikus köreinek elméletétől, de személyes interakcióinak tendenciája Coleman (2015) szocializációs elméletét követi, amely azt vallja, hogy a külföldi részképzés kezdeti szakaszában a hallgatók először a hazai társaik társaságát keresik, hogy feltétlenül tartozzanak egy közösségbe. Ezt követően nyitnak külföldi társaik felé, majd a harmadik szakaszban szocializálódnak a helybeliekkel a célország nyelvét használva. Emellett azt is meg kell említeni, hogy ezen eredmények is az elmélet centrifugális jellegét hangsúlyozzák, a linearitással ellentétben.

Arisa közösségi hálózatépítése lehetővé tette nemzetközi baráti kötelékek létesítését, ami identitás változáshoz, és személyes fejlődéshez vezetett. Ez kölcsönösen visszahatott a közösségi hálózatépítésre és baráti körének szélesítésére. A nemzetközi társasági körökbe való befogadás következményeképp, Arisa introvertált személyisége extrovertált irányba tolódott el, elfogadva az identitást, amit új baráti köre szabott rá. Ez Oetzel (2009) identitás elméletét igazolja, mely szerint az identitás, amit az egyén szeretne

érvényesíteni az adott pillanatban nem feltétlen valósul meg, hiszen könnyen előfordulhat, hogy más egyének különböző módon szemlélik az illetőt. Arisa esete azt is jól mutatja, hogy az identitás konstrukció dinamikus, (Norton, 2000) és kiemeli adott szituációban változékony aspektusát.

Az interjúk és Facebook bejegyzések arra is rávilágítottak, hogy a kritikus kulturális szemlélet elsajátítása szociális folyamat. Hangsúlyosak az interakciók más kulturális háttérrel rendelkező egyénekkal, amik önreflexióra készítetnek. Ez hozzájárult ahhoz, hogy Arisa kritikus gondolkodóvá váljon, aki nem veszi készpénznek az új információt, hanem minden helyzetben mérlegel, ami Byram (1997) interkulturális beszélőjének elengedhetetlen szempontja. Az egyetem által szervezett közös programok ráébresztették arra, hogy saját kontextusát csak hiányosan ismeri, aminek következtében autonóm tanulónak vált, aki önálló módon is képes szert tenni tudásra. Az interkulturális kommunikatív kompetencia kérdőív eredményei felfedték, hogy Arisa megfelelt Byram (1997) interkulturális beszélővel szemben állított elvárásainak. Az interkulturális kommunikatív kompetencia pontjai azt is kimutatták, hogy a külföldi részképzés alatt rugalmas és nyitott attitűdöt sikerült formálnia az új szociális közeg szokásai iránt. A kérdőív azt is feltárta, hogy Arisa új tudásra tett szert az élet számos területén. Sikerült feltárnia mások viselkedésének okait és ezeket saját kontextusával összehasonlítva értelmeznie. Továbbá ráeszmélt a benne rejlő tudatalatti előítéletekre és megtanult túllendülni rajtuk úgy, hogy saját véleményét szigorúan a saját tapasztalatai alapján formálja.

Arisa az adaptáció kulturális szintjeit nem a szakirodalomban közölt (Oberg, 1960/2006) sorrendben, hanem attól eltérő módon élte meg. A kultúrsokk állapotán való túllendülést elősegítette a közösségi hálózatépítés más külföldi diákokkal, valamint az, hogy a hazája és Magyarország közötti gazdasági különbséget pozitívan vette tudomásul, mely kihívásokat, és a személyes fejlődés számtalan lehetőségét rejt magában. Az identitás változása és magyar nyelvi készségeinek fejlődése nagyban segítette az adaptációban. Különösen a magyar családlátogatások játszottak fontos szerepet a Magyarország iránt kialakult kötődés szempontjából. A triangulált kvalitatív adatok alapján az interkulturális érzékenységi skálán (Bennett, 1986) is nagyon magas szintet ért el a fenti tényezőknek köszönhetően.

A külföldi részképzés Magyarországon lehetővé tette számára, hogy az angol és magyar nyelvi készségeit fejlessze. Mind osztálytermen belüli és osztálytermen kívüli nyelvtanulásba fektetett ideje és energiája megtérült, magyar szókincsének gyarapodása, valamint alap beszéd-készség és hallásértés megalapozása formájában. Az önértékelési magyar nyelvi kompetencia kérdőív eredményei megerősítették ezt, és hogy objektívabb képet kapjak, egy magyar szóbeli tesztet is elvégzett a résztvevő. A teszt rávilágított a külföldi részképzést követő nyelvi veszteség problémáira is, bár a gyakran használt kifejezések évek múlva sem merültek feledésbe.

A külföldi részképzés előtt, valamint után produkált angol nyelvvizsga eredményeinek összehasonlítása egyértelműen kimutatta, hogy Arisa angol nyelvi előnyökre is szert tett Magyarországi tartózkodása alatt. Angol nyelvi és személyes fejlődése, valamint tudásának gyarapodása főként az interkulturális találkozásoknak köszönhető. Magas szintű interkulturális kommunikatív kompetenciája, és globális nézetei nagyban hozzájárultak a szakmai sikereihez Japánban, ami alátámasztja, hogy a munkahelyen elért sikereit a külföldi részképzésnek nagyban köszönhette.

A második esettanulmány Hinano esetét mutatja be a magyarországi részképzés keretein belül. Az interjúkból kiderült, hogy a helyi nyelvismeret hiánya miatt Hinano azt várta a külföldi részképzéstől Magyarországon, hogy fejlődni fog non-verbális kommunikációs készsége. Ez az elvárás megvalósult külföldi diákokkal és magyarokkal történő interakciói során. Magas tanulmányi elvárásokat támasztott a külföldi részképzéssel kapcsolatban, de ezek nem igazolódtak be, mert az egyetemi órák nem az elvárásai szerint alakultak, ami kultúrások megtapasztalásához vezetett. Mindazonáltal, a kultúrásokon túllendült úgy, hogy felfedezett más perspektívákat és sokkal globálisabb gondolkodóvá vált, ami segítette abban, hogy elfogadja a különbségeket. Az egyetem által szervezett programok szintén nem feleltek meg az elvárásainak, ezért saját stratégiáira hagyatkozott a közösségi hálózatépítésben.

A külföldi részképzést megelőző aggodalmai az ázsiaiakkal szembeni diszkriminációval kapcsolatban megerősítették a nemzeti identitását, amit nyíltan kívánt érvényesíteni (Oetzel, 2009) Magyarországon, hogy mások felismerjék és elfogadják azt. Érdekes módon, a magyarokkal történő közösségi hálózatépítés kiváltotta a negatív sztereotípiák

kollektív megosztását, ami hozzájárult Hinano adaptációjához. Másrészről, a külföldi részképzés utáni szakaszból gyűjtött adatok ezeknek a sztereotípiáknak a csökkenését és sokkal neutrálisabb attitűdöt mutattak ki más ázsiai csoportok felé.

Nemzetközi hallgatókkal való közösségi hálózatépítés ráébresztette arra, hogy a kulturális különbségek nem feltétlen negatívak. Az Erasmusos hallgatók viselkedési szokásainak megítélését felülírta a velük közös programokban való részvétel, ami elősegítette különféle perspektívák átgondolását. Továbbá, az Erasmusos hallgatókkal való interakciók ráébresztettek saját kontextusával kapcsolatos tudásának hiányaira, ami arra motiválta, hogy további tudásra tegyen szert.

Az Erasmusos hallgatókkal való közösségi hálózatépítés hozzájárult Hinano identitás változásához. A nemzetközi hallgatókkal töltött idő tudatosította benne az Erasmusos hallgatók értékrendjét, és ezáltal egyre kevésbé törődött a szociális percepcióval, avagy a korábban mások által nekitulajdonított identitás veszített relevanciájából, ami japán társai távolságának is köszönhető. Ezáltal sokkal pro-aktívabb tudott lenni a külföldi részképzés alatt, és nem törődött vele, hogy honfitársai hogyan ítélik őt meg. Ez a gondolkodásmód elősegítette magyarországi adaptációját. Közösségi hálózatépítése eltért Coleman (2013) koncentrikus köreinek elméletétől, mivel nem kereste honfitársai társaságát Magyarországra érkezésekor. Kezdeti közösségi kapcsolatait jellemzően magyarokkal és nemzetközi hallgatókkal alakította ki majd csak később kezdett szocializálódni japán társaival. Hinano esete azt mutatja, hogy a közösségi hálózatépítés modelljében a szocializálódás nem feltétlen a belső köröktől kifelé halad, a honfitársakkal kezdve a helyiekig, hanem mindkét irányban lehetséges, hangsúlyozva ezzel a modell non-lineáris jellegét.

A külföldi részképzés alatt Hinano több kulturális adaptációs szinten ment keresztül, ami nagy vonalakban követi Oberg (1960/2006) modelljét, de fontos megjegyezni, hogy ezek a szintek többször megisméltődnek apró epizódok formájában tanulmányai során. A kezdeti szakaszban sikeresen alakított ki barátságokat, amelyet a kultúrsokk epizódja követett, amit a kulturális különbségek iránti negativitás okozott. Hinano túllendült a kultúrsokkon és ráhangolódott az új kontextusra úgy, hogy a szituációkat objektíven szemlélte és elkezdte értelmezni a különbségeket különböző perspektívákból, hogy

felfedje a kellemetlen élményeiért felelős tényezőket. Az Erasmusos hallgatókkal való szocializálódása által az őt megítélő szociális percepció veszített relevanciájából és hozzájárult adaptációjához. A külföldi részképzés utáni szakasz is problémamentesen telt, hiszen a hazai környezetbe való visszailleszkedés nem jelentett neki gondot. A külföldi részképzés alatt szerzett új, kritikus szemléletmódot sikeresen tudta kamatoztatni a munkahelyén is.

A nyelvi előnyöket illetően, Hinano tudta fejleszteni angol és magyar nyelvi készségeit. Az angolt, mint lingua francát használta Erasmusos közegben, ami segítette a kommunikatív készségek fejlesztésében. Míg ő nem volt tudatában az angol nyelvi fejlődésének, az angol nyelvvizsga eredményeinek összehasonlítása külföldi részképzés előtt és után kimutatta a fejlődést. Magyar nyelvi sikerei mind az osztálytermi, mind a magyar családlátogatásoknak voltak köszönhetőek. Fantini (2019) tanulmánya rávilágított a fontos szerepre, amit a homestay (helyi családoknál való hosszas tartózkodás) játszik a célnyelv fejlesztése szempontjából a külföldi tanulmányok alatt. A magyar családlátogatások rövidebbek és sokkal véletlenszerűbbek a homestay-hez hasonlítva. Hinano esete bizonyította, hogy nemcsak a homestay, hanem a helyi családlátogatások is megfelelőek a célnyelv fejlesztésére.

Hinano megtanulta, hogy miként értelmezze a kulturális különbségeket: eltávolodott az adott szituációtól és rekonstruálta más lehetséges perspektívából, ami utal az értelmezés és vonatkoztatás készségére és a kritikus kulturális tudatosságra (Byram, 1997). Ennek folytán kialakult kritikusan gondolkodó énje (self) a külföldi részképzésben való aktív részvételének köszönhetően. A külföldi részképzés hozzájárult szakmai előmeneteléhez és munkája során is sikeresen kamatoztatta kritikusan gondolkodó énjét. Továbbá magyar nyelvi készségei és a külföldi részképzés élményeivel kapcsolatos beszámolóit segítették közösségi hálózatépítését a hazai professzionális kontextusban is.

A kutatás korlátai

Az eredmények tárgyalása után fontos megemlíteni a kutatás korlátait. A legjelentősebb korlátja a disszertációnak, hogy túl ambiciózus jellege miatt túlságosan sok adatot gyűjtött (négy eset) és ezek teljes közlése nem volt lehetséges jelen értekezésben. Mindazonáltal a fejezetek hossza lényegesnek bizonyult sűrű leírás szempontjából, azért, hogy az olvasó képes legyen kapcsolni az eredményeket más lehetséges kontextusokhoz.

A második korlát a kutatás módszertani jellegére vonatkozik, ami gyenge pontja és egyben erőssége is a dolgozatnak. A résztvevők száma alacsony volt ezért nem lehet általánosítani a kapott eredményeket, valamint ebből az okból kifolyólag statisztikai elemzést sem lehetett végezni a kérdőíveknél. Emiatt, a kérdőívek másfajta szerepet játszottak a kutatásban: a kvalitatív adatok triangulációjára szolgáltak. Másrészt a kvalitatív módszer lehetővé tette, hogy a kutatás minden résztvevőről részletes képet fessen és a külföldi részképzés élményeinek elemzése során mélységeiben tárgyalja a benne rejlő kihívásokat és elmagyarázza az életükre gyakorolt hatását. Taguchi és Collentine (2018) szavaival élve, a kvantitatív kutatás csak utalhat arra amit a kvalitatív kutatás felfed.

További korlátja, hogy bár longitudinális ez a kutatás nem hagyományos formában lett kivitelezve, előtte/utána módszerrel, hanem a longitudinális jellege retrospektív reflexióval lett megvalósítva négy különböző szakaszra fókuszálva: külföldi részképzés előtt, a megérkezéskor, a részképzés alatt és után. Mivel a résztvevők retrospektíven reflektáltak a külföldi részképzésről felmerülhet, hogy néhány mozzanat feledésbe merül de a kutató retrospektív felidézés módszerét (stimulated recall) használta, hogy áthidalja ezt a problémát. Továbbá a kutatónak émikus perspektívája a résztvevők külföldi részképzéséről segítette őt abban, hogy az emlékezeti hiányokat pótolja a bizalmas légkör megteremtésével (building rapport). Valamint, a kutató személyes tapasztalatai a külföldi részképzéssel kapcsolatban hozzájárultak ahhoz, hogy segítse a résztvevőket abban, hogy saját élményeiket megértsék és értelmezzék. Ebből következően, a kutatói részrehajlás a kutatás korlátja és erőssége is egyben.

Emellett korlát lehet még, hogy a gyűjtött adat önriport jellegű, de ezeket a kutató kiegészítette Facebook bejegyzésekkel, ami autentikus írásként szolgált és a külföldi részképzés pillanatait idézte fel. Mivel a tanulmány eredményeit nem lehet általánosítani, több tanulmányra van szükség, ami a japán hallgatókat vizsgálja más magyarországi egyetemeken, más szakokon, valamint japán hallgatók más országokban folytatott tanulmányainak elemzése lenne szükséges. Ez azért lenne fontos, hogy lássuk, a külföldi részképzés miként befolyásolja személyes és interkulturális fejlődésüket és hogy rávilágítson a kihívásokra, ami alapján a jövő tanulóit fel lehet készíteni arra, ami előttük áll.

Összegzés

Taguchi és Collentine (2018, p. 2) hangsúlyozta, hogy olyan külföldi részképzésről szóló tanulmányokra lenne szükség, melyek a nyelvi előnyöket és az interkulturális előnyöket együttesen tárgyalják a külföldi részképzés kontextusában, ahol az interkulturális kommunikatív kompetencia a külföldi részképzés eredménye. Továbbá, olyan tanulmányokra lenne szükség, amelyek segítenek feltérképezni a külföldi tanulmányi program előtti nyelvi készségeket és percepciót, valamint a közösségi hálózatépítés jelentőségének előrehaladott módszerekkel való vizsgálata is szükséges lenne. Ezenfelül javasolták, hogy a szociális kontaktust kvalitatív módszerekkel kellene kutatni különböző időintervallumokra osztva. A disszertációban bemutatott esettanulmányokban többek között ezen vonatkozások tanulmányozására vállalkoztam.

A kutatásból kiderült, hogy a külföldi részképzés előtti percepciók és elvárások kulcsfontosságúak voltak a külföldi részképzés kimenetelét illetően. A kutatási eredményekből az is látszik, hogy a közösségi hálózatépítés nagymértékben meghatározta a külföldi részképzés által nyújtott előnyök kiaknázását, ezért mind a szocializálódás és az ebből következő magyar családlátogatásokon való részvétel kiemelt fontosságú volt. Jövőbeli kutatások fókusza lehetne a helyi barátok családjainál tett látogatások és a homestay összehasonlítása a külföldi részképzés sikereinek meghatározása szempontjából.

Az eredményekből az is jól látszik, hogy a nyelvi előnyök megszerzése nemcsak anyanyelvű beszélők révén, hanem más, célnyelvet beszélő személyek révén is lehetséges. A magyarországi részképzés interkulturális kontextusa erre jól rávilágított. A kutatási eredmények arra a sokkoló tényre is rávilágítottak, hogy a helyiekkel való közösségi hálózatépítés az előítéletek megerősítésének veszélyét is hordozhatja. Nagyon lényeges, hogy nemcsak a külföldi hallgatók, hanem a helyiek is felelősek a külföldi részképzés tapasztalatainak meghatározásában (Kalocsai, 2009), mert ez egy kétirányú folyamat, amit lényeges lenne hangsúlyozni. Jövőbeli kutatások kitérhetnének a helyiek, például mentorok nézőpontjának vizsgálatára, hogy rájuk hogyan hat a külföldi hallgatók tartózkodása. Továbbá, mivel jelen kutatás résztvevői nők voltak, érdekes lenne férfiak szempontjából is kutatni a külföldi részképzést, hogy mennyiben eltérőek a tapasztalataik,

valamint más programok hallgatóit, például orvostanhallgatókat is be lehetne vonni a kutatásba.

Mivel a jelen tanulmány adatai szerint Arisa és Hinano mindketten nagyon motivált, szorgalmas és kitartó ázsiai tanulók voltak érdekes lenne rávilágítani egy follow-up kutatással, hogy mennyire tipikusak ezek az esetek más japánokhoz és más nemzetiségekhez képest, egy nagyobb kvantitatív kutatás keretein belül, ami alapján útmutatót is lehetne készíteni hasznos tanácsokkal a jövő diákjai számára a külföldi részképzéshez.

Azt is fontos kiemelni, hogy a magyar részképzés életre szóló hatást gyakorolt a résztvevőkre. Arisa szavaival élve a magyarországi részképzés *“egy drágakő az életemben”*. A kapott eredmények rávilágítottak a külföldi részképzés előnyeire több szempontból: kommunikatív, interkulturális, szociális és személyes. Kulcsfontosságú, hogy mindkét résztvevő jelentős személyes fejlődésen ment keresztül, mivel a külföldi részképzés hozzájárult ahhoz hogy még jobb, interkulturális egyénekké váljanak.

Remélem, hogy az eredmények hozzájárulnak a japán hallgatók külföldi részképzésének mélyebb megértéséhez, és segítik a jövőben Magyarországra készülő japán hallgatókat hasonló sikerek elérésében, interkulturális fejlődésüket elősegítve, ezzel apró lépéseket téve egymás globális megértése és közös együttműködése felé, ami a világbéke elérését szolgálja.

Hivatkozások

- Bennett, M. J. (1986). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In R. M. Paige (Ed.), *Cross-cultural orientation: New conceptualizations and applications* (pp. 27–70). New York: University Press of America.
- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. UK, Clevedon: Multilingual Matters.
- Coleman, J. A. (2015). Social circles during residence abroad: What students do, and who with. In R. Mitchell, N. Tracy-Ventura & K. McManus (Eds.), *Social interaction, identity and language learning during residence abroad* (pp. 33-52). Eurosla. Retrieved from <http://www.eurosla.org/monographs/EM04/EM04tot.pdf>
- Fantini, A. E. (2019). *Intercultural communicative competence in educational exchange: A multinational perspective*. New York: Routledge.
- Glantz, K. (2014). Heading to Hungary. Retrieved January 09, 2015, from the NHK database:
<http://www3.nhk.or.jp/nhkworld/english/news/worldupdate/20141105.html>
- Kalocsai, K. (2009). Erasmus exchange students: A behind-the-scenes view into an ELF community of practice. *Apples – Journal of Applied Language Studies*, 3(1), 24-48.
- Norton, B. (2000). *Identity and language learning: Gender, ethnicity and educational change*. Harlow: Pearson Education.
- Oberg, K. (2006). Cultural shock: Adjustment of new cultural environments. *Curare*, 29(2+3), 142-146. (Reprinted from *Practical Anthropology*, 7, 177-182, 1960).
- Oetzel, J. (2009). *Intercultural communication: A layered approach*. New York: Vango Books.
- Siegal, M. (1995). Individual differences and study abroad: Women learning Japanese in Japan. In B. Freed (Ed.), *Second language acquisition in a study abroad context* (pp. 225-244). Amsterdam: John Benjamins.
- Sood, S. (2012). The statistics of studying abroad. Retrieved January 09, 2015, from the BBC database:
<http://www.bbc.com/travel/blog/20120926-the-statistics-of-studying-abroad>
- Taguchi, N., & Collentine, J. (2018). Language learning in a study abroad context:

Research agenda. *Language Teaching*, 51(4), 1-28.

- Varghese, N. V. (2008). Change in cross-border student mobility patterns. In N. V. Varghese (Ed.), *Globalization of higher education and cross-border student mobility* (pp. 20-21). Paris: IIEP.
- Yashima, T., Zenuk, L., & Shimizu, K. (2004). The influence of attitudes and affect on willingness to communicate and second language communication. *Language Learning*, 54(1), 119-152.

A témához kapcsolódó saját publikációk és tudományos munkák

Tanabe, J. (2018). Promoting intercultural communicative competence in the EFL classroom. In D. Hougham, K. Tanaka & D. Tang (Eds.), *Teaching language and culture in a global era* (pp. 97-108). Nishinomiya, Japán: Otemae University Institute of International Education.

Tanabe, J. (2017). “Sometimes it works, sometimes it doesn’t”: Revisiting challenges of two language teachers in an intercultural context. JALT PANSIG Conference, Akita, Japán, 2017. május 19.

Tanabe, J. (2017). Promoting intercultural communicative competence in the EFL classroom. Hiroshima JALT Conference: Teaching Language and Culture in a Global Era, Hiroshima, Japán, 2017. december 3.

Tanabe, J. (2017). Japanese university students’ experiences and motivation for learning Hungarian. The 6th Annual OLE SIG Conference: The Past, Present and Future of Second Foreign Languages in Japan, Hiroshima, Japán, 2017. szeptember 15.

Tanabe, J. (2016). Bridging learners in Hungary and Japan: A case study of an online EFL communication project. In M. Lehmann, R. Lugossy & J. Horváth (Eds.), *UPRT 2015: Empirical studies in English applied linguistics* (pp. 53-73). Pécs: Lingua Franca Csoport, Hungary.

Tanabe, J. (2016). Japanese students’ study abroad experiences and attitudes towards English in a Hungarian context. In A. Á. Reményi, Cs. Sárdi & Zs. Tóth (Eds.), *Távlatok a mai magyar alkalmazott nyelvészetben* (pp. 192-203). Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Kovács, J. (2015). A case study of a Japanese-Hungarian secondary-school EFL student: The interaction of sociocultural identity, languages and willingness to communicate. In I. Huszti & I. Lechner (Eds.), *Modern trends in foreign language teaching and applied linguistics* (pp. 132-147). Proceedings of the international conference ‘*Modern trends in foreign language teaching and applied linguistics in the twenty-first century: Meeting the*

challenges'. Beregszász: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Tanabe, J. (2015). Online interactions of Japanese and Hungarian EFL learners: A critical analysis. In *The Seventh Asian Conference on Education - Education, Power and Empowerment* (pp. 407-420). Proceedings of the international conference 'The Seventh Asian Conference on Education - Education, Power and Empowerment: Transcending Boundaries'. Kobe: Art Center of Kobe, Japan.

Tanabe, J. (2015). Bridging learners in Hungary and Japan: A case study of an online EFL communication project. In: University of Pécs Round Table Conference: Empirical Studies in Applied Linguistics , Pécs, 2015. május 29.

Tanabe, J. (2015). Japanese students' study abroad experiences and attitudes towards English in a Hungarian context. In: MANYE Congress - Language, language technology, language pedagogy: 21st century trends, Budapest, 2015. március 30. – április 01.

Tanabe, J. (2015). Online interactions of Japanese and Hungarian EFL learners: A Critical Analysis. The Seventh Asian Conference on Education - Education, Power and Empowerment: Transcending Boundaries, Kobe, Japán, 2015. november 21 – 25.

Tanabe, J. (2014). Achieving coherence in Japanese EFL students' argumentative writing. University of Zagreb Round Table Conference: Empirical Research in Applied Linguistics, Zagreb, Horvátország, 2014. május 16.

Tanabe, J. (2014). A case study of a Japanese-Hungarian secondary - school EFL student: The interaction of sociocultural identity, languages and willingness to communicate. Modern Trends in Foreign Language Teaching and Applied Linguistics in the Twenty-first Century: Meeting the Challenges, Beregszász, Ukrajna, 2014. április 11.

